

УДК 37.018.46

Л. Ляхоцька,

**кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри відкритих освітніх
систем та інформаційно-
комунікаційних технологій ДВНЗ
«Університет менеджменту освіти»
Національної академії педагогічних
наук України**

МОДЕРНІЗАЦІЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ТА ДИДАКТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Анотація. У статті звернуто увагу на те, що будь-яка науково-практична інформація, яка використовується у навчальному процесі, потребує методичної організації, тим саме забезпечує певну впорядкованість знань. Зазначається, що роль педагога в цьому процесі не лише знаходити в методичному упорядкуванні знань формальні прийоми їх трансляції, а й самому виконувати функцію щодо методичного обґрунтування процесу викладання. На підставі проведених науково-дослідних робіт розкрито особливості та вимоги щодо створення і впровадження у навчальний процес підвищення кваліфікації педагогічних працівників модернізованого науково-методичного та дидактичного забезпечення на прикладі варіативного навчально-методичного комплексу із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій та Інтернет.

Ключові слова: науково-методичне забезпечення, дидактичне забезпечення, підвищення кваліфікації педагогічних працівників, електронні освітні ресурси, індивідуальна траєкторія навчання.

Л. Ляхоцкая

**МОДЕРНИЗАЦИЯ НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКОГО И
ДИДАКТИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ
КВАЛИФИКАЦИИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ**

Аннотация. В статье обращено внимание на то, что любая научно-практическая информация, которая используется в учебном процессе, требует методической организации, чем именно обеспечивает определенную упорядоченность знаний. Отмечается, что роль педагога в этом процессе не только находить в методическом составлении знаний формальные приемы их трансляции, но и самому выполнять функцию методического обоснования процесса преподавания. На основании проведенных научно-исследовательских работ раскрыты особенности и требования по созданию и внедрению в учебный процесс повышения квалификации педагогических работников модернизированного научно-методического и дидактического обеспечения на примере вариативного учебно-методического комплекса с применением информационно-коммуникационных технологий и Интернет.

Ключевые слова: научно-методическое обеспечение, дидактическое обеспечение, повышение квалификации педагогических работников, электронные образовательные ресурсы, индивидуальная траектория обучения.

L. Liakhotskaya

**MOREDNIIZATION OF METHODOICAL AND DIDACTICAL SUPPORT
OF PEDADOGICAL WORKERS DEVELOPMENT**

Resume. The article pays attention to the fact that any scientific and practical information, used during educational process, needs methodical organization, with the help of which it provides with definite knowledge ordering.

In this process role of a pedagogue is noted not only to find formal ways of transaction of methodical knowledge ordering, but to perform a function of methodological explanation of the teaching process. At the base of conducted researches there are disclosed peculiarities and requirements of creation and implementation of pedagogical workers development of modernized methodical and didactical support to the educational process, basing on the example of variative methodical complex using information and communication technologies and Internet.

***Key words:** methodical support, didactical support, pedagogical workers development, electronic educational recourses, individual trajectory of education*

Постановка проблеми. Будь-яка науково-практична інформація, яка використовується у навчальному процесі, потребує методичної організації, що, виходячи з виробничих потреб, забезпечує певну впорядкованість знань. Тому методична база навчання має бути науково обґрунтована, тобто такою, що адекватно визначає якість і кількість необхідної інформації для підготовки певних фахівців. Щодо педагога, то він має не лише знаходити в методичному упорядкуванні знань формальні прийоми їх трансляції, а й сам виконувати функцію щодо методичного обґрунтування процесу викладання. Це означає, що така важлива складова управління підвищенням кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти, як методична, не зводиться лише до забезпечення навчальних закладів і педагогів певною методичною літературою або матеріалами, а вимагає безпосередньої участі учасників педагогічного процесу в науково-методичній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою даного дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних науковців, присвячені вивченню проблем, а саме: суть та структура педагогічної діяльності (І. Зязюн, Н. Кузьміна, І. Підласий, В. Онищук, В. Сластьонін); теорія і практика дистанційного навчання (Є. Полат, М. Бухаркіна, М. Моїсеєва,

В. Домрачев, С. Щенников); освіта та інформаційне суспільство (Т. Джон, Р. Лалита, Т. Дон, К. Поппер, Ф. Майкл); педагогічні та методичні основи застосування інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні (М. Жалдак, В. Кухаренко, В. Мадзігон, Є. Вінниченко, Ю. Горошко, Ю. Дорошенко, В. Лапінський, С. Раков, Т. Крамаренко К. Ховланд, Дж. Маршал, Г. Бешмен), наукове забезпечення дистанційної професійної освіти, організаційно-педагогічні основи дистанційного навчання (В. Биков, В. Гравіт, Л. Лещенко, М. Михальченко, В. Олійник, В. Осадчий, С. Сисоєва, О. Самойленко, П. Таланчук); післядипломна педагогічна освіта в Україні і за кордоном (В. Олійник, С. Синенко, Л. Пуховська, Л. Даниленко, М. Романенко, О. Проценко). Проте, як свідчить аналіз наукової літератури, дослідження проблеми модернізації створення та впровадження в практичну діяльність навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти науково-методичного та дидактичного забезпечення залишається недостатньо розробленою.

Мета дослідження розкрити особливості та вимоги щодо створення і впровадження у навчальний процес підвищення кваліфікації педагогічних працівників модернізованого науково-методичного та дидактичного забезпечення на прикладі варіативного навчально-методичного комплексу із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій та Інтернет.

Виклад основного матеріалу дослідження. В основу сучасної методології навчання у вищій школі покладено переорієнтацію з лекційно-інформаційної на індивідуально-диференційовану систему навчання, розбудову її особистісно орієнтованої моделі. У такий навчальний процес упроваджуються аналогові принципи педагогічної діагностики, нові підходи до самостійної роботи слухачів.

Заклади післядипломної педагогічної освіти активно включились у модернізацію освітньої діяльності взагалі, навчального процесу зокрема. Водночас методичне та дидактичне забезпечення навчального процесу в

системі підвищення кваліфікації, як правило, ще продовжує базуватися на традиційних підходах, не відображає суттєвих змін у освіті, не враховує ведучу роль самостійної роботи слухачів.

На цей час у вищій школі поширилася методологія та механізм створення інноваційних методичних комплексів навчальних дисциплін, що подаються студентам (слухачам) у вигляді електронних дистанційних навчальних курсів, які розміщуються віртуально у різних системах управління навчальними ресурсами.

Системний комплексний аналіз проблеми методичного забезпечення підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти, проведений в УМО у процесі виконання низки НДР, засвідчив доцільність впровадження у навчальний процес варіативного навчально-методичного комплексу (ВНМК) різного призначення та рівня⁷.

ВНМК не прив'язаний до конкретного навчального плану підвищення кваліфікації окремих категорій слухачів. Структура та зміст ВНМК дає змогу розробляти робочі навчальні плани для всіх категорій керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти, а також урахувувати індивідуальні запити слухачів.

Така варіативність комплексу досягається:

- відсутністю жорсткої прив'язки ВНМК до конкретних умов підвищення кваліфікації заданих категорій слухачів;
- можливістю розроблення робочих навчальних планів залежно від категорій керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти, конкретних цільових установок, реальних умов навчання (форм навчання, тривалість навчання та ін.), можливостей навчального закладу;
- чіткої структуризації змісту комплексу за видами підготовки (соціогуманітарна, професійно-орієнтована, фахова), за видами занять

⁷Науково-методичні засади кредитно-модульної організації навчального процесу при підвищенні кваліфікації керівних кадрів за очно-дистанційною формою навчання: навч. посіб. / В.В.Олійник, В.О.Гравіт, Л.Л.Ляхощка [та ін.] [текст]; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. — К., 2011. — С.156-158

(практичні, індивідуальні та ін.), а також наявністю відповідного навчально-методичного забезпечення;

- великою кількістю навчальних модулів та тем, що забезпечують можливість широкого маневру за змістом навчання.

У цілому структура ВНМК забезпечує всебічний науково обґрунтований підхід до різних поточних варіантів підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти, що прогнозуються, в тому числі й за кредитно-модульною організацією навчального процесу.

Основним результатом застосування ВНМК у навчальному процесі є підвищення ефективності та якості навчання слухачів. Для досягнення цього, на нашу думку, при розробці ВНМК необхідно чітко сформулювати навчальні цілі за кожною складовою варіативної навчальної програми (соціогуманітарної, професійно-орієнтованої, фахової). Кількість навчальних цілей має відповідати ліміту навчального часу та можливостям слухачів. Як показує досвід, кількість навчальних цілей за категоріями «знати», «уміти» відповідно не повинно перевищувати трьох-чотирьох позицій. Навчальні цілі мають бути реальні, конкретні та професійно спрямовані.

Методичні рекомендації у структурі ВНМК можуть бути загального та спеціального призначення і придатні для самостійної роботи слухачів. До перших, як правило, належать ті, що призначені для методичного забезпечення загальних для всіх категорій слухачів елементів навчального процесу. Так, наприклад, методичні рекомендації з виконання випускних робіт, проходження індивідуальної навчальної практики, організації самостійної роботи на дистанційному етапі підвищення кваліфікації та ін.

До спеціальних методичних рекомендацій належать ті, що призначені для певної категорії викладачів/слухачів або ті, які регламентують проведення занять/заходів за конкретними темами. Наприклад, методичні рекомендації кураторам-тьюторам з організації педагогічного контролю

навчальних досягнень слухачів або методичні вказівки з організації та проведення практичного заняття за темою «Основи практичної роботи у віртуальному навчальному середовищі».

У підвищенні кваліфікації своєю індивідуальну траєкторію навчання слухач за власним вибором формує зі спецкурсів, факультативів, тренінгів тощо, за допомогою яких досягається задоволення його пізнавальних запитів. Зазначимо, що спецкурси та факультативи за вибором формують варіативну частину програми підвищення кваліфікації слухачів і потребують якісного сучасного методичного забезпечення з застосуванням ІКТ та Інтернету.

Основу дидактичного забезпечення підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти складають підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій, комплекти роздаткових матеріалів, наочних посібників тощо.

Прикладом методичного та дидактичного забезпечення підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти за очно-дистанційною формою навчання складають такі видання:

✓ Олійник В. В. Методика підготовки і проведення занять з навчального модуля «Відкрита освіта та дистанційне навчання»: метод. посіб. / Олійник В.В., Гравіт В.О., Ляхоцька Л.Л. та інш.: НАПН України, Ун-т менедж. освіти. – К, 2010. – 280 с.

✓ Блажко Л.В., Ляхоцька Л.Л. Методика підготовки дидактичного матеріалу з використанням аудіовізуальних засобів навчання в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників [Електронний ресурс]: методичні рекомендації / Л.В. Блажко, Л.Л. Ляхоцька. – 156 МВ. – Київ: ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти» НАПН України, 2012. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 32 MbRAM; CD-ROM; Windows 95/98/2000/XP/7. – Назва з контейнера.

✓ Олійник В. В. Відкрита післядипломна педагогічна освіта і дистанційне навчання в запитаннях і відповідях: наук.-метод. посіб. / В. В. Олійник; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. – К. : «А.С.К.», 2013. – 312 с.

Як видно з прикладу, методичні та дидактичні матеріали видаються як у друкованому, так і в електронному вигляді – електронні освітні ресурси (далі – ЕОР). Зазначимо, що ЕОР, а також відповідні розділи на сайтах кафедр, факультетів ЗППО, структурних підрозділах складають основу мережевого методичного та дидактичного забезпечення підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти, яке все частіше застосовується практиками і популярні серед користувачів.

Поняття електронних освітніх ресурсів, їх види, порядок розроблення та впровадження визначає Положення про електронні освітні ресурси (далі – Положення)⁹, яке розроблено відповідно до Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», «Про позашкільну освіту», «Про авторське право і суміжні права», національних стандартів України ДСТУ 3017-95 «Видання. Основні види. Терміни та визначення», ДСТУ 7157:2010 «Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості», державних освітніх стандартів з урахуванням вимог державних санітарних правил і норм та інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність в сфері науково-методичного і матеріально-технічного забезпечення системи освіти.

За Положенням, під ЕОР розуміють «навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі та представлені на носіях будь-якого типу або розміщені у комп'ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для ефективної організації навчально-виховного процесу, в частині, що стосується його наповнення якісними навчально-методичними

⁹Положення про електронні освітні ресурси. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12>. – Назва з екрану

матеріалами.ЕОР є складовою частиною навчально-виховного процесу, має навчально-методичне призначення та використовується для забезпечення навчальної діяльності слухачів і вважається одним з головних елементів інформаційно-освітнього середовища»⁹.

Метою створення ЕОР є «модернізація освіти, змістове наповнення освітнього простору, забезпечення рівного доступу учасників навчально-виховного процесу до якісних навчальних та методичних матеріалів незалежно від місця їх проживання та форми навчання, створених на основі інформаційно-комунікаційних технологій»⁹. У зазначеному вище документі чітко визначені види та функціональна класифікація ЕОР.

До основних видів ЕОР належать:

- електронний документ – документ, інформація в якому подана у формі електронних даних і для використання якого потрібні технічні засоби;
- електронне видання – електронний документ, який пройшов редакційно-видавниче опрацювання, має вихідні відомості й призначений для розповсюдження в незмінному вигляді;
- електронний аналог друкованого видання – електронне видання, що в основному відтворює відповідне друковане видання, зберігаючи розташування на сторінці тексту, ілюстрацій, посилань, приміток тощо;
- електронні дидактичні демонстраційні матеріали – електронні матеріали (презентації, схеми, відео- й аудіозаписи тощо), призначені для супроводу навчально-виховного процесу;
- інформаційна система – організаційно впорядкована сукупність документів (масивів документів) та інформаційних технологій, в тому числі з використанням технічних засобів, що реалізують інформаційні процеси та призначені для зберігання, обробки, пошуку, розповсюдження, передачі та надання інформації;

⁹Положення про електронні освітні ресурси. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12>. – Назва з екрану.

⁹Положення про електронні освітні ресурси. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12>. – Назва з екрану.

- депозитарій електронних ресурсів – інформаційна система, що забезпечує зосередження в одному місці сучасних ЕОР з можливістю надання доступу до них через технічні засоби, у тому числі в інформаційних мережах (як локальних, так і глобальних);
- комп'ютерний тест – стандартизовані завдання, представлені в електронній формі, призначені для вхідного, проміжного і підсумкового контролю рівня навчальних досягнень, а також самоконтролю та/або такі, що забезпечують вимірювання психофізіологічних і особистісних характеристик випробовуваного, обробка результатів яких здійснюється за допомогою відповідних програм;
- електронний словник – електронне довідкове видання упорядкованого переліку мовних одиниць (слів, словосполучень, фраз, термінів, імен, знаків), доповнених відповідними довідковими даними;
- електронний довідник – електронне довідкове видання прикладного характеру, в якому назви статей розташовані за абеткою або в систематичному порядку;
- електронна бібліотека цифрових об'єктів – набір ЕОР різних форматів, в якому передбачено можливості для їх автоматизованого створення, пошуку і використання;
- електронний навчальний посібник – навчальне електронне видання, використання якого доповнює або частково замінює підручник;
- електронний підручник – електронне навчальне видання з систематизованим викладом дисципліни (її розділу, частини), що відповідає навчальній програмі;
- електронні методичні матеріали – електронне навчальне або виробничо-практичне видання роз'яснень з певної теми, розділу або питання навчальної дисципліни з викладом методики виконання окремих завдань, певного виду робіт;

➤ курс дистанційного навчання – інформаційна система, яка є достатньою для навчання окремим навчальним дисциплінам за допомогою опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій;

➤ електронний лабораторний практикум – інформаційна система, що є інтерактивною демонстраційною моделлю природних і штучних об'єктів, процесів та їх властивостей із застосуванням засобів комп'ютерної візуалізації.

За функціональною ознакою, що визначає значення і місце ЕОР в навчальному процесі, їх можна класифікувати як:

- навчально-методичні ЕОР (навчальні плани, робочі програми навчальних дисциплін, розроблені відповідно до навчальних планів);
- методичні ЕОР (методичні вказівки, методичні посібники, методичні рекомендації для вивчення окремого курсу та керівництва з виконання проектних робіт, тематичні плани);
- навчальні ЕОР (електронні підручники та навчальні посібники);
- допоміжні ЕОР (збірники документів і матеріалів, довідники, покажчики наукової та навчальної літератури, наукові публікації педагогів, матеріали конференцій, електронні довідники, словники, енциклопедії);
- контролюючі ЕОР (тестуючі програми, банки контрольних питань і завдань з навчальних дисциплін та інші ЕОР, що забезпечують контроль якості знань).

До ЕОР відносять і електронний навчально-методичний комплекс – сукупність електронних навчально-методичних матеріалів, призначених для організації індивідуального та групового навчання з використанням дистанційних технологій, що базуються на Інтернет-технологіях, відповідно до навчального плану підвищення кваліфікації та графіка навчального процесу ЗППО. Нами досліджено, що саме створення і використання

електронного навчально-методичного комплексу (ЕНМК) дозволить якісне здійснення та забезпечення навчального процесу електронного дистанційного навчального курсу (далі – ЕДНК) підвищення кваліфікації слухачів під керівництвом викладача-тьютора⁶. ЕНМК забезпечує перед усім оперативність, організованість та доступність до якісної освіти всім учасникам навчального процесу незалежно від місця проживання, стану здоров'я та інших особливостей, здатних його ускладнити; сприяє вдосконаленню рівня самоорганізації та інформаційної компетентності слухачів. Впровадження даного навчально-методичного комплексу як на дистанційному етапі очно-дистанційної форми, так і дистанційної форми підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти стає можливим завдяки функціонуванню відкритому навчальному середовищу, у якому вдало реалізуються всі складові ЕНМК. Важливою умовою якісної роботи електронного навчально-методичного комплексу є управління, ефективність та результативність якого залежать від інформаційно-комунікаційної компетентності кураторів-тьюторів. Формування ІКТ-компетентності куратора-тьютора на сьогодні є одним з найбільш актуальних завдань системи безперервної педагогічної освіти. Віртуальне навчальне середовище – універсальний ресурс, форма роботи, яку обирає куратор-тьютор, визначається, виходячи зі специфіки освітньої програми навчального закладу, форми занять, рівня підготовки слухачів, можливостей Інтернету і т.д. Виходячи зі стрімкого розвитку інформаційного суспільства, ЕНМК безперервно удосконалюється і доповнюється.

Електронний навчально-методичний комплекс ґрунтується на наступних принципах:

1. Принцип повноти. Компонентами ЕНМК є:
 - Теоретичний матеріал;

⁶Ляхоцька Л.Л. Інтеграція очних і дистанційних форм навчання в підвищенні кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти // Нові технології навчання: наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – К., 2013. – Вип. 77. – С.112-117

- Питання поточного контролю;
- Методичні рекомендації щодо виконання керованої самостійної роботи слухача на дистанційному етапі навчання;
- Підсумковий тест;
- Методичні рекомендації щодо виконання випускної роботи;
- Список літератури з гіперпосиланнями до електронного бібліотечного фонду;
- Перелік термінів до модулів (глосарій).

2. Принцип структурованості: розбиття матеріалу на модулі, які, в свою чергу, поділяються на розділи, стислі за об'ємом, але інформативні за змістом.

3. Принцип регулювання: надання слухачу персоніфікованого доступу до віртуального навчального середовища, що дає йому змогу переглядати інформацію будь-якого модуля, перелік літератури, список термінів (глосарій) тощо.

4. Принцип наочності.

5. Принцип адаптації: пристосування до потреб як групи слухачів загалом, так і конкретного користувача зокрема.

6. Принцип безперервного оновлення: постійне розширення і доповнення ЕНМК новим матеріалом.

Відповідно до структури систем управління навчальними ресурсами складові частини ЕНМК містять такий контент:

1. Зміст навчального модуля: теоретичний навчальний матеріал (обов'язкові навчальні ресурси – структуровані електронні матеріали; мультимедійні презентації лекцій; додаткові електронні навчальні матеріали – електронні конспекти лекцій, флеш-ролики; аудіо та відео матеріали; довідкові та нормативні документи – форми, шаблони, стандарти, нормативні акти, закони і т.д.); практичні, семінарські заняття, навчальні практикуми,

тренінги (перелік завдань для практичних, семінарських занять, тренінгів у вигляді окремих ресурсів).

Відзначимо, тренінги, навчальні практикуми, для виконання яких необхідно реальні об'єкти і суб'єкти, виконуються в аудиторних умовах, про що зазначається при формулюванні завдання. Навчально-методичні матеріали до практичних, семінарських занять, навчальних практикумів, тренінгів оформляються у вигляді: веб-сторінки (сторінок), посилань на файли різних форматів і завдань. Результати виконання практичної роботи слухачі можуть надсилати викладачеві або в електронній формі на навчальний портал, або подавати в паперовому вигляді або усно.

2. Завдання для самостійної роботи. Значна частина навчальних годин при вивченні кожного навчального модуля відводиться на самостійну роботу з інформацією: додатковий теоретичний матеріал, завдання для самостійного виконання та методичний матеріал.

3. Модульний контроль. Для оцінки знань, умінь і навичок, набутих при вивченні кожного модуля ЕДНК, використовуються індивідуальні завдання, тести та опитування за допомогою контрольних питань. Кожен модуль містить тест для самоконтролю, контрольні запитання та контрольний тест.

5. Матеріал підсумкового контролю – передбачає наявність матеріалів для підготовки слухачів до здачі заліків, іспитів, захисту випускних робіт (проектів).

Звернемо увагу, що викладачем-тьютором, куратором-тьютором ведеться постійний контроль і облік знань слухачів по кожній складовій частині контенту ЕНМК: виставляються бали в електронний журнал ЕДНК.

При створенні ЕОР необхідно дотримуватись таких вимог:

✓ відповідність програмі з навчального предмета (дисципліни, модуля), для вивчення якого розроблено ЕОР;

- ✓ наявність відповідних методичних рекомендацій щодо використання ЕОР у професійній діяльності викладача;
- ✓ дотримання чинних санітарних норм та ергономічних, програмно-технічних вимог до ЕОР;
- ✓ дотримання законодавства України щодо захисту авторських прав.

Зазначимо, що ЕОР не потребують обов'язкового дублювання у паперовому варіанті.

При розробленні ЕОР можуть бути використані довільні інструментальні програмно-технічні та апаратні засоби за умов дотримання вимог щодо створення і використання об'єктів авторського права і суміжних прав, які регулюються Законом України «Про авторське право і суміжні права» та іншими законодавчими актами України.

Використання ЕОР у навчально-виховному процесі допускається після проведення науково-методичної експертизи та отримання відповідного документа згідно із Порядком надання навчальній літературі, засобам навчання і навчальному обладнанню грифів та свідоцтв Міністерства освіти і науки України, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 17 червня 2008 року № 537, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 10 липня 2008 року за № 628/15319.

Зберігання, поширення, забезпечення доступу до ЕОР та їх описів здійснюється за допомогою їх тиражування на фізичних носіях інформації, а також шляхом їх розміщення в електронних депозитаріях, які надають вільний (у технічному та правовому відношенні) доступ до ЕОР усім учасникам навчально-виховного процесу, а також на інших локальних і мережевих інформаційних ресурсах.

Висновки. Таким чином, у сучасній вітчизняній системі освіти в умовах безперервного збільшення потоку інформації усе більш значущими стають процеси інформатизації і комп'ютеризації науково-методичного та

дидактичного забезпечення навчального процесу в навчальних закладах взагалі, післядипломної педагогічної освіти зокрема. Сучасні інформаційні технології забезпечують реалізацію нових підходів до навчання, надають нові засоби і методи пошуку й управління знаннями в системі післядипломної педагогічної освіти. Сучасний стан освіти у своєму розвитку вийшов на той рівень, коли викладач перестає бути єдиним джерелом інформації. Зростання обсягів інформації, а також нестача часу для їх засвоєння диктують нові умови ведення навчального процесу, основними складовими якого все частіше постають електронні освітні та Інтернет-ресурси, серед яких гідне місце займає варіативний електронний навчально-методичний комплекс.